

Льюїс
Керролл

•
АЛІСА
В ДИВОКРАЇ

vintage

Харків
«ФОЛІО»

Крізь літній золотавий день
Наш човник ледь пливе,
Бо в ручках крихітних весло
Вертиться, мов живе,
А юні очі бачать скрізь
Щось дивне та нове.

Жорстока трійце! Ви, кого
Не зморить і до ночі,
Про казку просите того,
Хто так спочити хоче!
Та що там важить голос мій
Супроти трьох дівочих...

Велична Прима віддає
Наказ почать скоріше,
Секунда молить: «Будуть хай
Дивацтва там і вірші!»,
А Терція перепиня
Лиш раз на мить, не більше.

Та ось вже дивляться вони,
Принишклі і мовчазні,

Як Дивокраєм тихо йде
Дівчатко уві сні,
І майже вірять в те, що є
Всі речі ці чудні.

І раз у раз, коли вогонь
Фантазії загас,
І бідолаха каже: «Я
Закінчу потім сказ»,
Маленькі бестії кричать:
«Прийшов для потім час!»

Так поставав наш Дивокрай:
Химерні ці місяця
Творили ми разом, коли
Нас путь втішала ця.
Та ось додому вже йдемо —
І сказ добіг кінця.

Алісо! Казку цю сховай
Туди, де серця стук,
В ті сховки, для яких нема
Ні часу, ні розлук,
І бережи, як в чужині
Букетик з рідних лук.*

* У цьому вірші втілені спогади Льюїса Керролла про один із найщасливіших днів його життя, 4 липня 1862 року, коли він та його приятель Робінсон Дакворт попливли із трьома сестрами Лідделл на прогулянку вгору Темзою. Примою у вірші автор назвав Лоріну Шарлотту, Секундою — саму Алісу, а Терцією — наймолодшу сестру Едіт. Саме цього дня народилися перші пригоди Аліси в Дивокраї, що потім розвинулися в ту чарівну книгу, яка відома нам сьогодні.

Розділ перший

У глиб кролячої нори

Алісі почало вже неабияк набридати отаке сидіння з сестрою на бережку, коли геть нічим розважитися: раз-другий вона зазирнула до книжки, яку сестра саме читала, та в ній не було ні малюнків, ні діалогів. «А що за користь із книжки, — подумала Аліса, — без малюнків і діалогів?»

Тож вона міркувала (наскільки вже ставало сили, бо від спеки чулася сонною та нетямущою), чи так уже захопливо буде сплести собі вінок із ромашок, якщо для цього треба ще підвестися й піти їх назбирати, коли раптом білий кролик із рожевими очицями промайнув просто біля неї.

В цьому не було нічого ТАКОГО ВЖЕ незвичайного; Аліса не те щоб ТАК УЖЕ здивувалася, почувши, як Кролик мурмотить сам до себе: «Ой лишенько! Ой лишенько! Я запізнюся!» (Міркуючи про це згодом, вона подумала, що насправді-то мусила остовпіти, але на той момент усе виглядало цілком природно.) Та коли Кролик на додаток ВИТЯГ ГОДИННИКА З КИШЕНІ ЖИЛЕТКИ, глипнув на нього й заквапився далі, Аліса

миттю зірвалася на рівні ноги: її осяяло, що раніше вона ніколи не бачила кролика з жилетною кишенею або ж із годинником, якого можна з тієї кишені витягти. Тож, палаючи з цікавості, дівчинка припустила за ним через галявину й, на щастя, саме встигла побачити, як він шугнув у величеньку кролячу нору попід живоплотом.

За мить і Аліса стрибнула слідом, навіть не замислюючись, як же їй потім звідти вибратися.

Спершу нора прямувала вперед, наче тунель, а тоді раптово пірнула вниз — так раптово, що Аліса ще й оком не змигнула, а вже летіла у глибочезний колодязь.

Чи то колодязь був дуже глибокий, чи то падала вона дуже повільно, а проте в Аліси виявилось досить часу, аби роззиратися на льоту й міркувати, що тепер буде. Спочатку вона спробувала глянути вниз та роздивитися, куди летить, але внизу було затемно, щоби щось розібрати; тоді Аліса поглянула на стінки колодязя й побачила, що вони щільно завішані шафками та полицями; подекуди видніли мапи й картини, прибиті до стін кілочками. З однієї полицки Аліса, пролітаючи, прихопила жбанок; на ньому був напис «ДЖЕМ ІЗ ПОМАРАНЧІВ», та всередині, як на зло, виявилось порожньо. Просто кинути посудину вона не захотіла, боячись забити когось униз, й примудрилася запхати жбанок до якоїсь шафки, яку саме проминала.

«Що ж, — думала Аліса, — після такого падіння загуркотіти зі сходів буде як раз плюнути. Якою хобробою мене всі вдома вважатимуть! Та я б навіть і не кавкнула, якби зверглася з вершечка будинку!» (І це, треба сказати, було аж занадто схоже на правду.)

Униз, униз, униз. Невже це падіння ніколи не закінчиться!

— Цікаво, скільки миль* я вже пролетіла? — промовила Аліса вголос. — Певно, я маю наблизитися до центру Землі. Так, поміркуймо: здається, це му-сить бути десь чотири тисячі миль углибину... (бо ж, розумієте, Аліса вивчила кілька таких цікавинок на уроках у класі, і хоч тепер була НЕ НАДТО добра можливість похизуватися знаннями, позаяк бракувало слухачів, зате можна було повправлятися у повторенні) ...так, відстань начебто правильна... але ж цікаво, на якій я широті та довготі? (Аліса зеленого поняття не мала, що таке широта чи довгота, проте вважала, що такі гарні й величні слова не гріх і вимовити зайвий раз.)

Невдовзі вона знову заговорила:

— Ото буде дивина, якщо я пролечу просто КРІЗЬ Землю! Певно, весело буде вискочити поміж людей, що ходять догори дригом! Антипати, чи як їх... (зараз Аліса навіть пораділа, що НІХТО її не чує, бо слово звучало якось не зовсім правильно**) ...та мені доведеться запитати в них, що то за країна, до речі. Прошу пані, це Нова Зеландія чи Австралія? (Й Аліса спробувала зробити кніксен... Тільки уявіть собі, що то за кніксен, коли перевертом летиш у повітрі! Думаєте, ви б упоралися?) Ще подумає через ці розпитування, що я — якась мала невігласка! Ні, питати не годиться: може, побачу десь напис.

Униз, униз, униз. Робити було нічого, тож Аліса невдовзі знову почала говорити:

* М и л я (англійська) — міра довжини, що дорівнює 1,609 км.

** Аліса, ясна річ, намагається згадати слово «антиподи» — тобто мешканці діаметрально протилежної точки земної кулі.

— Діна дуже сумуватиме за мною цього вечора, ще б пак! (Діною звали кішку.) Сподіваюся, вони не забудуть поставити їй тарілочку з молоком під час вечірнього чаю*? Моя любя Діно! Як би я хотіла, щоби ти була тут, зі мною. Щоправда, в повітрі зовсім немає мишей, тому не знаю, що би ти, біднесенька, їла, — хіба що власних блішок. Хоча не впевнена, чи смакують кішкам блішки?

І тут Аліса почала потроху дрімати та сонним голосом усе повторювала: «Чи смакують кішкам блішки? Чи смакують кішкам блішки?» й інколи: «Чи смакують блішкам кішки?», бо ж, погодьтеся, оскільки вона не знала точної відповіді на жодне з цих запитань, то було не так і важливо, як саме вони звучали. Аліса відчула, що зовсім клює носом, і вже почала снити про те, як походить з Діною, тримаючи її за лапку, і запитує кицю дуже настирливо: «А тепер, Діно, скажи мені, будь ласка, правду: ти коли-небудь їла власних бліх?», як раптом — гец! гуп! — вона гепнулася на купу гілляччя та сухого листя, й падіння нарешті закінчилося.

Аліса анітрохи не забилася й уже наступної миті зірвалася на ноги; вона поглянула вгору, але там було темно, хоч око вибери; попереду неї знову був довгий коридор, і в його глибині ще виднів Кролик, який чимдуж шкварив геть. Не можна було гаяти ні секунди, й Аліса полопотіла за ним швидко, як вітер, — і саме вчасно, щоби почути, як Кролик буркотить, повертаючи за ріг:

— Ох, мої вушка, мої вусики, вже так пізно, так пізно!

* Вечірній чай (tea-time) — традиційне для англійців чаювання о 17.00, що увійшло в традицію саме за часів королеви Вікторії, за яких відбулися й Алісині пригоди.

Огинаючи ріг, Аліса мало не наступала тваринці на п'яти, проте, коли вискочила з-за повороту, ніякого Кролика вже не було; вона опинилася в довгій низенькій залі, освітленій численними лампами, що звисали зі стелі.

В залу звідусіль виходили двері, та, на жаль, геть усі замкнені; пройшовши вздовж одного, а тоді й уздовж другого боку та поторсавши кожні, Аліса похнюплено почовгала серединою кімнати, ламаючи собі голову, як же їй взагалі звідси вибратися.

Несподівано вона побачила біля себе маленький столик на трьох ніжках, всуціль зроблений зі скла; на ньому не було нічого, крім крихітного золотого ключика, й Алісі одразу ж спало на думку, що він може бути від якихось дверей у цій залі. Та ба! Чи то замки виявилися завеликі, чи то ключик замалий, та, хоч би як там було, жодні двері ним не відчинялися. Проте, обходячи залу вдруге, Аліса наскочила на фіраночку, яка запинала щось унизу над підлогою і яку вона спершу не помітила, й за тієї завіскою знайшлися маленькі дверцята з п'ятнадцять дюймів* заввишки. Вона встромила крихітний золотий ключик у замкову шпарину, й, на її превелику втіху, він підійшов!

Аліса прочинила дверцята й побачила, що вони ведуть до малесенького коридорчика, не більшого за пацючу нору; дівчинка опустила на коліна й крізь цей коридор угледіла найпишніший сад, який лишень можна собі уявити. Як же палко їй праглося вибратися з похмурої зали й поблукати поміж цих барвистих квітників та свіжих фонтанів! Але в двері навіть її голова не пролазила. «А бодай би голова і пролізла, — подумала бідолашна Аліса, — то що за користь була б мені з неї без плечей. Ах,

* Д ю й м — міра довжини, що дорівнює 2,5 см.

якби ж я вміла складатися, наче підзорна труба! Думаю, я змогла б, знати б лишень, із чого почати». Бо ж, бачте, через те, що останнім часом сталося стільки всього чудернацького, вона почала підозрювати, що насправді не так багато речей у світі дійсно є неможливими.

Схоже, чекати біля маленьких дверцят не було жодного сенсу, тож Аліса подалася назад до столика, несміливо сподіваючись знайти там інший ключ або принаймні підручник зі складання людей на манір підзорних труб. Проте зараз вона знайшла на ньому маленьку пляшечку («Раніше її тут точно не було», — сказала Аліса) із закрученим довкола шийки паперовим ярличком, на якому було гарними, великими літерами надруковано: «ВИПІЙ МЕНЕ».

Звісно, «ВИПІЙ МЕНЕ» — гарна пропозиція, та мудра маленька Аліса зовсім не збиралася мерщій SAME TAK і вчинити.

«Ні, я спершу роздивлюся, — вирішила вона, — й побачу, є на пляшці напис «Отрута» чи немає»; бо ж Аліса читала кілька чудових маленьких історій про діточок, які обпеклися, стали поживою для диких звірів або вскочили в інші неприємні халепи тільки тому, що вони НЕ пам'ятали простеньких правил, яких їх учили їхні друзі, як-от: розпечена до червоного коцюба обпікає, якщо тримати її задовго, а якщо ДУЖЕ глибоко поріжеш руку ножом, то вона зазвичай кровить, а ще Аліса ніколи не забувала, що коли випити багато з пляшечки, на якій написано «Отрута», це майже напевно тобі зашкодить, рано чи пізно.

Та хай там як, на цій пляшечці не було напису «Отрута», тож Аліса наважилася покуштувати її вміст та, оскільки напій їй смакував (насправді його смак був

мішаниною з вишневого пирога, заварного крему, ананаса, смаженої індички, ірисок та гарячих грінок із маслом), доволі швидко з ним упоралася.

* * * * *

— Що за дивне відчуття! — вигукнула Аліса. — Напевно, я складаюся, як підзорна труба.

Так воно й було: тепер вона заледве сягала десяти дюймів заввишки, й лице її просвітліло від думки, що тепер вона саме того зросту, щоби пройти крізь двері до чудового садочка. Проте спершу Аліса зачекала кілька хвилин, щоб зрозуміти, чи не планує вона й далі зменшуватися; вона трохи нервувалася щодо цього. «Бо ж, погодьтеся, все могло скінчитися тим, — сказала Аліса сама до себе, — що я б зовсім розтанула, як та свічка. Цікаво, на що б я тоді стала схожа?» І вона почала уявляти собі, який вигляд має вогник свічки після того, як сама свічка вже згасла, бо ж не могла пригадати, щоби колись їй доводилося бачити таку чудасію на власні очі.

За деякий час стало зрозуміло, що нічого більше не відбувається, і вона вирішила не гаючись іти до садка. Та що за лихо! Вже біля дверей бідолаха згадала, що забула маленький золотий ключик, а підійшовши до столу, зрозуміла, що не може його дістати: вона прекрасно бачила ключ крізь скляну стільничку й щосили намагалася вилізти нагору однією з ніжок, та ніжка була занадто ковзкою; тож, коли нарешті Алісу геть зморили ці безплідні зусилля, бідна крихітка сіла й розплакалася.

— Ну ж бо, немає сенсу сидіти й отак собі рюмсати, — озвалася Аліса до себе доволі суворо. — Раджу тобі негайно припинити!

Зміст

Розділ перший. У ГЛИБ КРОЛЯЧОЇ НОРИ	5
Розділ другий. ОЗЕРО СЛІЗ	13
Розділ третій. ПАРТІЙНІ ПЕРЕГОНИ ТА ПРАВДИВА ІСТОРІЯ	22
Розділ четвертий. КРОЛИК ЗАСИЛАЄ В ДИМАР КРИХІТКУ БІЛЛА	30
Розділ п'ятий. ЩО ПОРАДИЛА ГУСІНЬ	40
Розділ шостий. ПЕРЕЦЬ І ПОРОСЯ	49
Розділ сьомий. БОЖЕВІЛЬНЕ ЧАЮВАННЯ	60
Розділ восьмий. КОРОЛІВСЬКЕ ПОЛЕ ДЛЯ КРОКЕТУ ...	70
Розділ дев'ятий. РОЗПОВІДЬ ФАЛЬШИВОГО ЧЕРЕПАХИ	80
Розділ десятий. ОМАРОВА КАДРИЛЬ	90
Розділ одинадцятий. ХТО ВКРАВ ПИРОГИ?	100
Розділ дванадцятий. СВДЧЕННЯ АЛІСИ	108
Примітки перекладача	117